

Økonomisk aktivitet og økonomisk politikk Econ1310

1. Forelesning

Ansvarlige og hjemmesider

- Forelesere Ragnar Nymoen og Victoria Sparrman
- Hjemmeside for Econ1310:
<http://www.uio.no/studier/emner/sv/oekonomi/ECON1310/v08/>
- Egen side:
http://folk.uio.no/rnymoen/ECON1310_v08_index.html
- Info for Victoria
  - E-post: victosp@econ.uio.no
  - Telefon 22855159
  - Kontor 1143, treffetid 14-15 onsdager
- Minikurs i matematikk
  - Mandag 14. januar kl. 10:15 -12:00 Auditorium 1 Eilert Sundts hus
  - Tirsdag 15. januar kl. 12:15 -14:00, Auditorium 1 Eilert Sundts hus
  - Onsdag 16. januar kl. 12:15 -14:00, Auditorium 1 Eilert Sundts hus
  - Torsdag 17. januar kl. 16:15 -18:00, Auditorium 1 Eilert Sundts hus
  - Fredag 18. januar kl. 14:15 -16:00, Auditorium 1 Eilert Sundts hus

1310 tar for seg disse temaene:

- Nasjonalregnskap
- Hvilke forhold bestemmer makroøkonomiske størrelser som produksjon, arbeidsledighet, inflasjon, rentenivå, valutakurs, osv?
- Virkning av økonomisk politikk
- Enkle Keynes-modeller
- Budsjett og sparing
- Økonomisk vekst
- Litt om Nasjonalbudsjett og inflasjonsrapporter

Makroøkonomi

- Økonomi deles gjerne inn i makro- og mikroøkonomi
- Litt mer om makroøkonomi
  - Hovedstørrelser
  - Teori i makro
  - Endringer i hovedstørrelser – betyr det noe?

Tips:
22 00 11 90
tips@dn.no

Kontakt:
Sentralbord:
22 00 10 00
tips@dn.no

[disclaimer](#)

Utgavesjef:
Siri Skaalmo
siri.skaalmo@dn.no
22 00 11 90

Skrekktall fra USA

Den svake sysselsettingen i USA slår ned som en bombe, og børsene faller verden over.

Kristin Vallevik Gjerde Skriv ut

Det store spørsmålet som diskuteres over hele verden ved inngangen til 2008, er om USA er på vei inn i en resesjon. Og dagens tall virker ikke beroligende i så måte.

Antall sysselsatte utenfor jordbrukssektoren i USA steg med 18.000 personer i desember, mens arbeidsledighetsraten var på 5,0 prosent, skriver amerikanske arbeidsmarkedsmyndigheter ifølge Bloomberg New, som siteres av TDN Finans.

To års topp

Arbeidsledigheten steg dermed til en to-års topp, og dermed stiger sannsynligheten for at den amerikanske sentralbanken må kutte rentene for å unngå en økonomisk resesjon.

På forhånd var det ventet at antall sysselsatte utenfor jordbrukssektoren skulle stige med 70.000 personer og at ledigheten ville stige fra 4,7 i november til 4,8 prosent i desember, ifølge estimater innhentet av Bloomberg News.

- Alt fortsetter å peke mot en resesjon. Vi har mer bevis for at økonomien forsetter å sakte farten, sier Daniel McMahon i CIBC World Markets Corp. i New York til Bloomberg News.

Tegn til resesjon

Fallende jobbbvekst er det sikreste tegnet på at veksten i amerikansk økonomi er i faresonen, på grunn av strammere kreditmarked, fallende huspriser og et vakkende aksjemarked.

- Arbeidsmarkedet er løsere og det tegner ikke bra for forbruket. Et svakere arbeidsmarked øker risikoen for en resesjon, sier Dana Saporta, økonom i Dresdner Kleinwort i New York til Bloomberg News.

De europeiske børsene, som pekte opp før tallene, er nå i rødt over hele linjen. Oslo Børs snudde umiddelbart. Fra et toppunkt på 491,24 poeng er hovedindeksen nå på 479,83 poeng, ned 1,35 prosent.

Les også: USA senker børsen

De amerikanske futurene har også snudd nedover siden tallene ble offentliggjort.

Timelønnen steg

Den gjennomsnittlig timelønnen steg med 0,4 prosent på månedsbasis. Det var på forhånd ventet en timelønnsvekst på 0,3 prosent.

Den gjennomsnittlige arbeidsuken var nå 33,8 timer, mens det på forhånd var

RELATERTE SAKER

- › [Dollar svekkes, rentene faller](#)
- › [Dette vil sjokkere deg i år](#)
- › [Amerikanske aksjetips](#)
- › [Fed: Verre enn vi trodde](#)
- › [Fallende tillit i USA](#)
- › [- Et regelrett krasj](#)

Alt annet virker gammeldags i forhold.

Nye C-Klasse stasjonsv
Bestill prøvekjøring her

Mercedes-Benz

◻ SISTE DISKUSJON

- › [Hudson Bay Resource \(tosche\)](#)
- › [REC - en latent boble?](#)
- › [Lut lei av sytingen fra. \(DN.no\)](#)
- › [Solenergi: to... \(kriz\)](#)
- › [De flinkeste velger NH \(DN.no\)](#)
- › [Hva skjer med REC? \(](#)
- › [KRAKK OG FARVEL I U \(Gullbjørn\)](#)
- › [SEB Enskilda tar opp.. \(Alurias\)](#)

🔍 Flere diskusjoner

→ Selgerstillinger

Salgsingeniør - PG Olje Gass
Ing Per Gjerdrum AS

Salgskonsulent
Lidvard Arvesen A/S

Horeca Sales Represen
Nespresso Business Solutions

Selger
Gjerde & Byhring AS

Key Account Manager -

Økte priser og lav vekst setter sentralbanksjefene i en vanskelig klemme.

Anna Sandvig Brander

Publisert: 04.01.08 16:45, Oppdatert: 07.01.08 08:25

"Stagflasjonen er på vei", skriver nobelprisvinner i økonomi, Joseph Stiglitz (bildet) i dagens morgennummer av Aftenposten.

- Inflasjonspress og fare for ytterligere renteøkninger i USA kan gi en ny periode med stigende priser, uten økonomisk vekst, skriver Stiglitz.

Ordet *stagflasjon* er satt sammen av *stagnasjon* og *inflasjon*.

Det første finner sted når man opplever svak vekst over en lengre periode.

Med langsom vekst menes at produksjonen er signifikant lavere enn hva økonomien potensielt kan prestere. Vekst på mindre enn 2-3 prosent årlig kan også være et tegn på stagnasjon.

Inflasjon er prisvekst.

Dilemma

Når begge finner sted, altså stagflasjon, oppstår et dilemma for pengepolitikken.

Mens høy inflasjon tilsier høyere rente, taler stagnasjonen for en løsere pengepolitikk med lavere rente.

STAGFLASJONSFRYKT: ESB-sjefen Jean-Claude Trichet forventes å holde renten fast på 4 prosent, til tross for at inflasjonen er høyere enn målet. (Foto: ALEX GRIMM)

MØTER MOTSTAND: Knut Anton Mork tror stagflasjonskreftene vil møte motstand fra sentralbanksjefene Trichet og Bernanke. (Foto: Scanpix/Bjørn Sigurdson)

Ledigheten i USA øker kraftig

Svake jobbtall gir lavere rente

Som en følge av de svake jobbtallene som ble presentert på fredag er det nå forventet at sentralbanksjef Ben Bernanke vil sette ned renten med 0,5 prosentpoeng på neste rentemøte og markedet begynner å posisjonere seg for dette, skriver DN.

Det svake boligmarkedet og kredittkrisen har gjort at sentralbanken har begynt å låne ut penger til bankene gjennom auksjon, i håp om å bedre likviditeten, melder DN.

President George W. Bush har tidligere meldt at det kan komme tiltak for å bedre situasjonen i økonomien og boligmarkedet.

Andreassen frykter konsekvensene

Sjefsøkonom i First Securities, Harald Magnus Andreassen frykter at de svake jobbtallene i USA også skal få konsekvenser her hjemme.

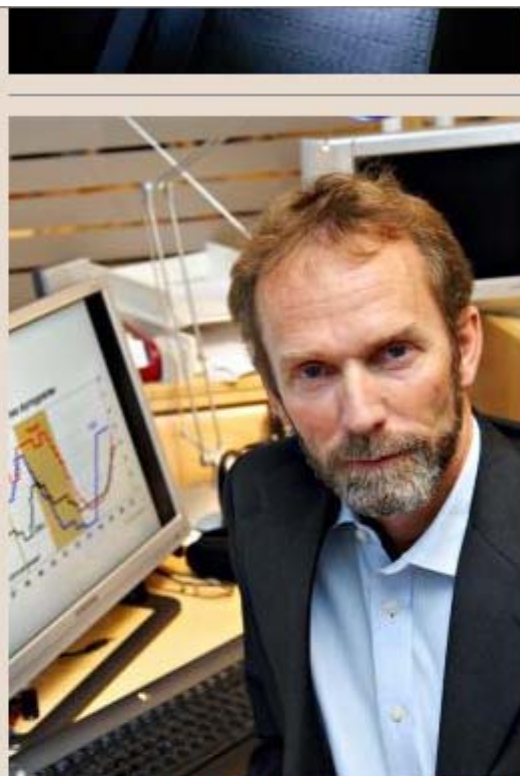
- De siste 60 årene har det bare skjedd én gang at arbeidsledigheten i USA har steget så mye som nå, uten at landet har vært i en resesjon, sier han til DN.

En svakere vekst i USA må veies opp av vekst i andre deler av verden hvis verdensøkonomien skal bli god, men i øyeblikket ser det ut til at Europa og Kina isteden forsøker å bremse veksten, uttaler han til DN.

Nedturen kan nå Oslo Børs

En svakere vekst enn ventet internasjonalt vil få konsekvenser for Oslo Børs.

Prisene vil gå ned og det vil bli tyngre for mange sektorer å holde marginene oppe. Inntjeningen kan rett og slett gå på en smell

Harald Magnus Andreassen i First Securities
(Foto: Berg-Jacobsen Jon-Are)

ANNONSE
PROFF Regnskapstall og nøkkelpersoner

 Firma/bransje
 Rollesøk

RELATERTE SAKER

- USA åpner dørene for rentekutt (03.01.08)
- Investorer: - 2008 blir sterkt (04.01.08)
- Ledigheten i USA øker kraftig (04.01.08)
- Stagflasjonen kommer (04.01.08)
- Den verste aksjestarten på åtte år (05.01.08)
- «Subprime» - årets ord i USA (06.01.08)

RELATERTE TEMA

> LO vil ikke ha skatteøkninger

- Akkurat i dag er ikke problemet penger, sier LO-leder Roar Flåthen. Han støtter sitt gamle forbund Fellesforbundet i skattestriden med det mektige Fagforbundet. [Les mer](#)

ANNONSE

> Vil invadere Latin-Amerika

Innovasjon Norge har fått smaken på Latin-Amerika etter å ha oppnådd gode resultater i Brasil. [Les mer](#)

> Mest pop i 2007

Noen oppsøker blitzregnet, andre skulle helst sett media dit pepper'n gror. Her er de mest omtalte økonomipersonlighetene i 2007. [Les mer](#)

ANNONSE

> Selger Tinius' biler

Oversikt over 1. forelesning

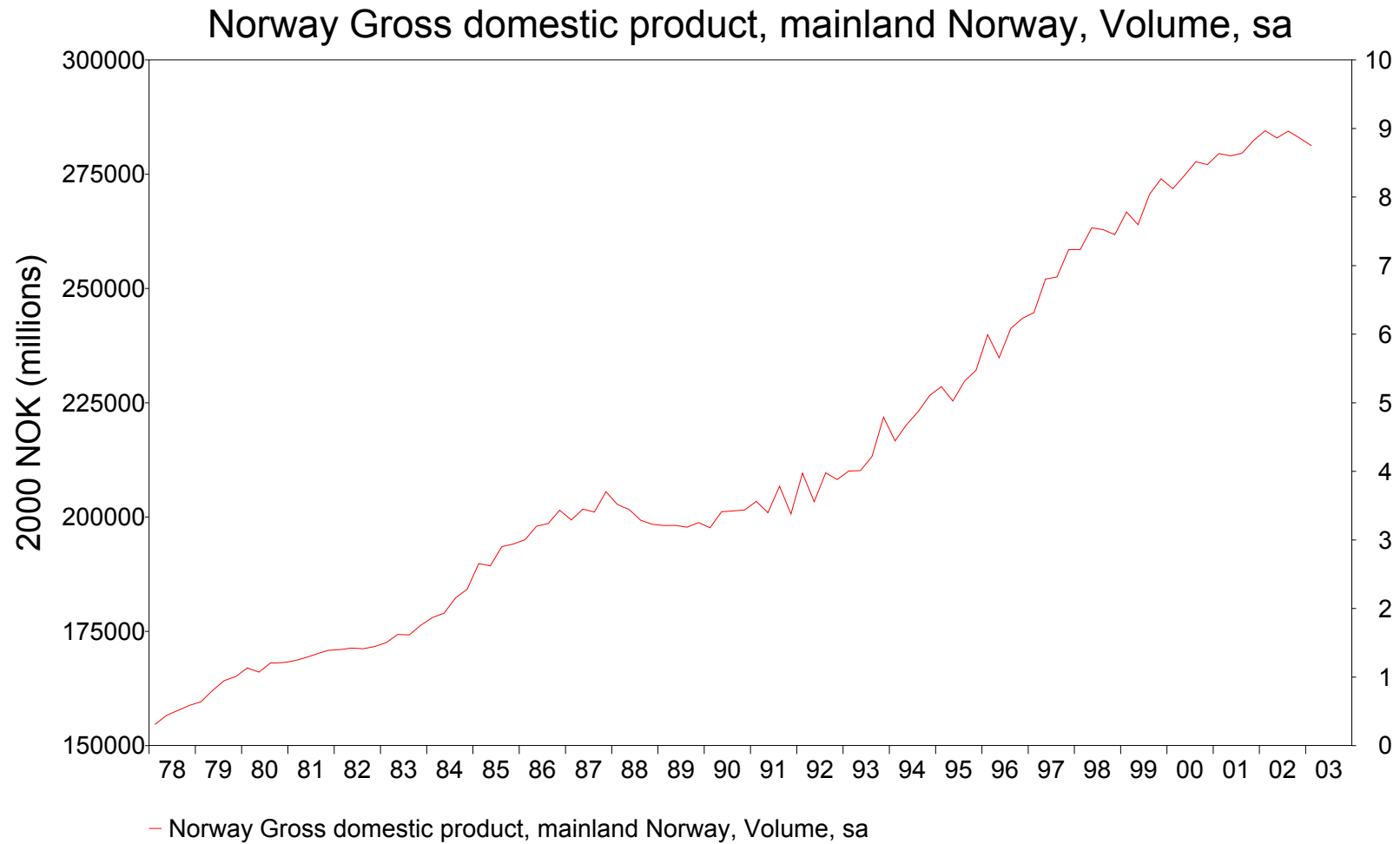
- En økonomisk modell
- Vekst/resesjon
- Konjunkturbevegelser
- Hvorfor oppstår arbeidsledighet?
- Virkningene av økonomisk politikk på kort sikt

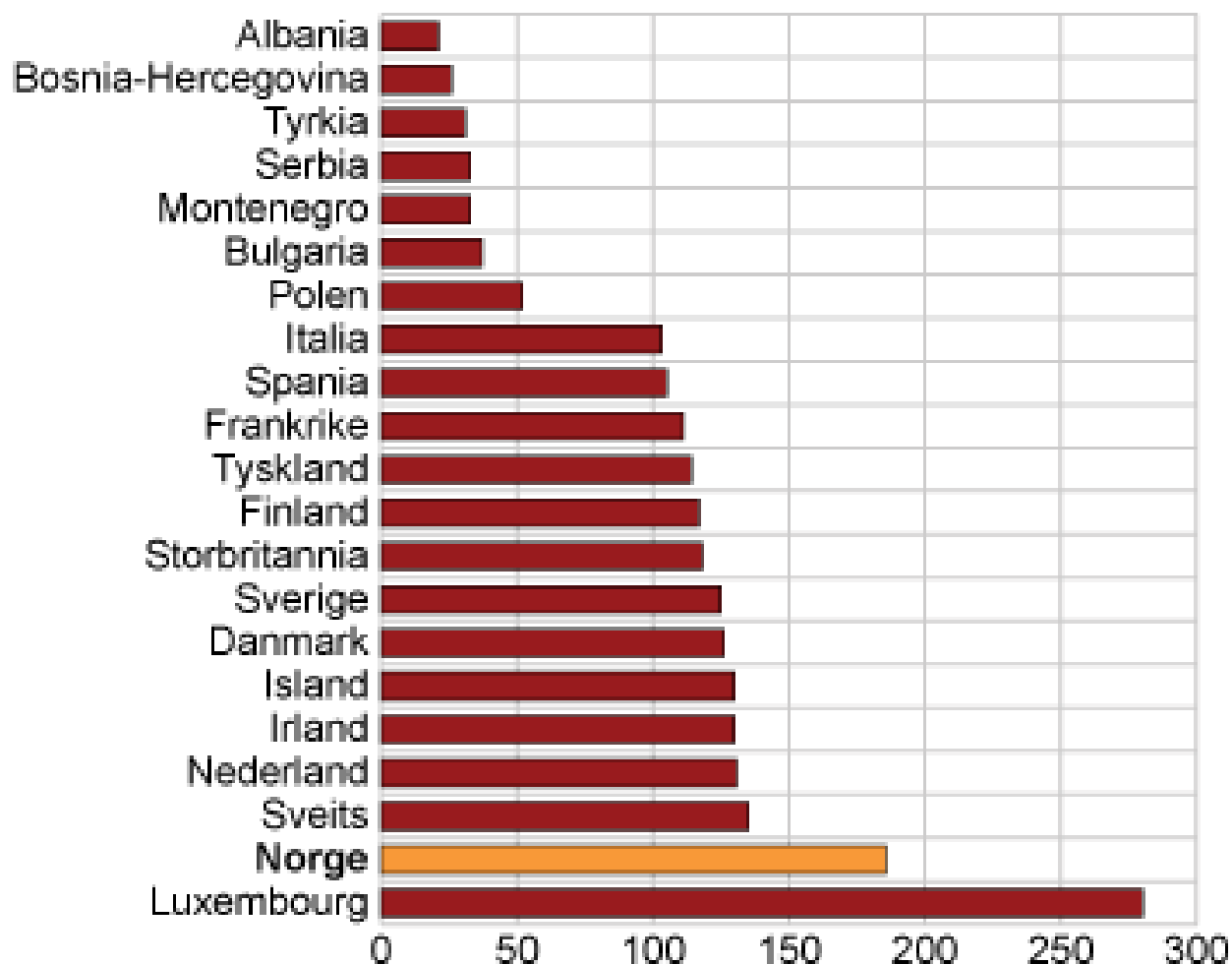
Hva inneholder en enkel makroøkonomisk modell?

- Sentrale forutsetninger og forklaringer
- Ligninger
- Nødvendige restriksjoner på parametrene
- Symbolforklaring
- Relasjons-/ligningsforklaringer i modellen
- Angir endogene og eksogene variable
- Forklarer hvorfor noen variable er eksogene og hvorfor, for eksempel fra forhistorien, utenfor modellen eller er offentlig handlingsparameter
- Determinert modellen (dvs. kontrollert at ant. endogene variable faktisk kan bestemmes i modellen)

Økonomisk vekst

**BNP per innbygger, prisnivåjustert, utvalgte land 2006.
EU27=100. Foreløpige tall (Rettet 19. desember 2007
kl. 1230.)**

Kilde: Eurostat.

3. Faktorer til økonomisk vekst

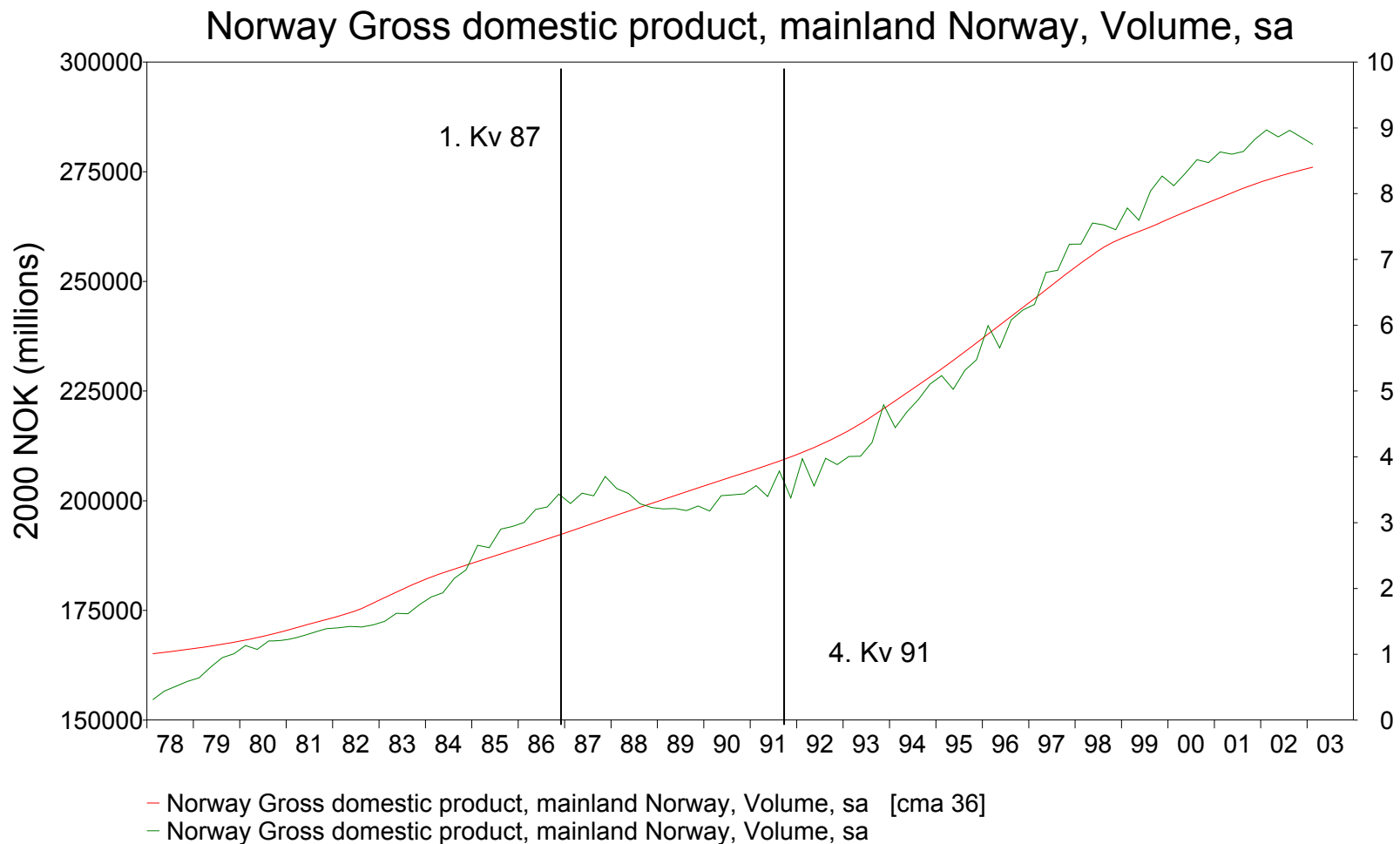
- Økt bruk av arbeidskraft, i kvantitet (antall timeverk) og kvalitet (økt humankapital, dvs. økte kvalifikasjoner hos de sysselsatte)
- Økt bruk av realkapital
- Teknologiske og organisatoriske forbedringer

Teori om økonomisk vekst

- Drøfter hvordan veksten avhenger av disse faktorene, og hvor viktig hver enkelt er.
  - Drøfter hva som påvirker utviklingen i de enkelte faktorene, for eksempel:
    - demografisk utvikling, yrkesfrekvenser, arbeidstid
    - tilgang på kapital - sparingerater, rentenivå, aksjekurser
    - forskning og utvikling, teknologisk fremgang
- Fokus er dermed på produksjonssiden eller tilbudssiden i økonomien.

Trend BNP og BNP-vekst

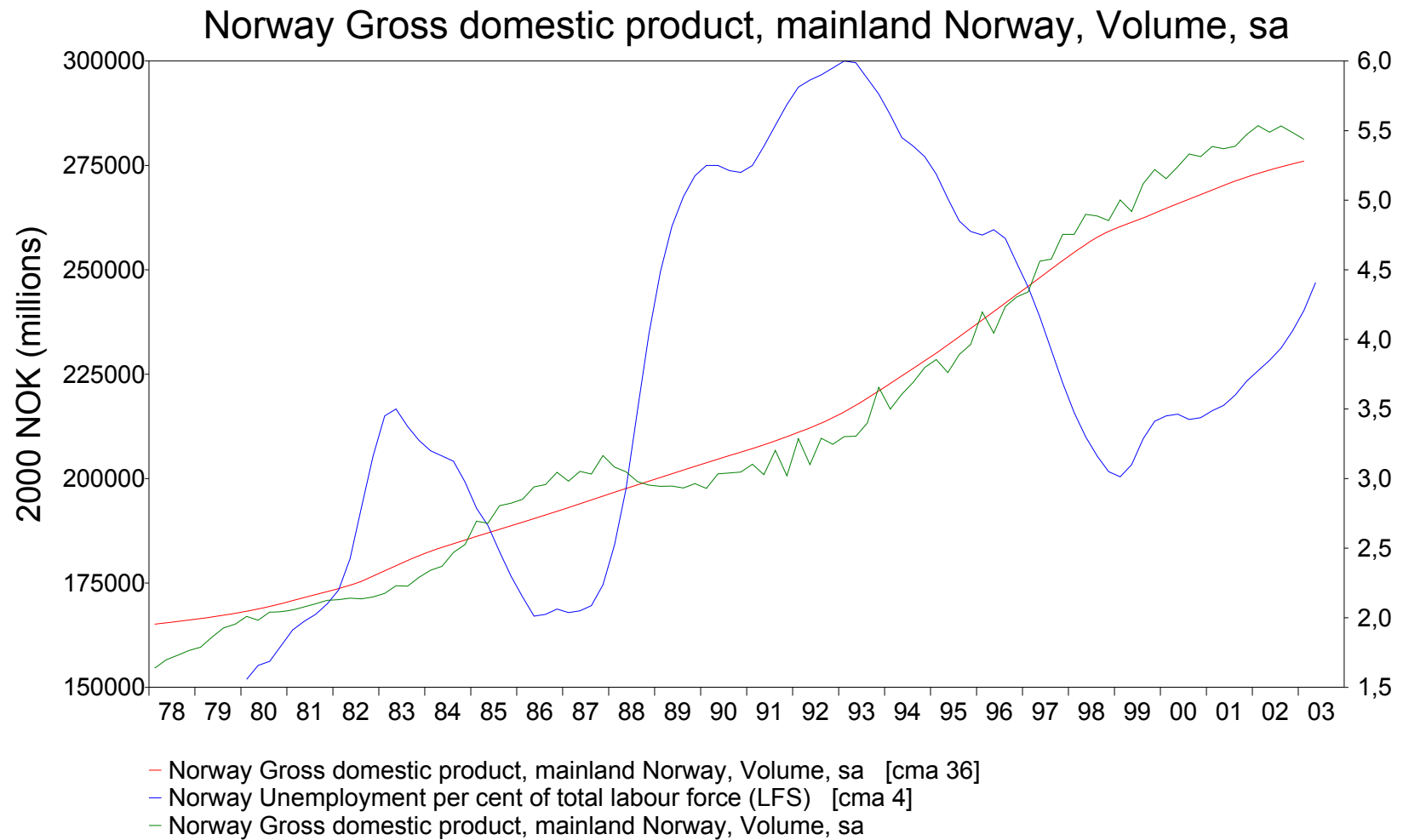
Ulike definisjoner på konjunkturer

- BNP ligger over trend = **høykonjunktur**
- BNP ligger under trend = **lavkonjunktur.**
- vekst i BNP > vekst i trend-BNP = **oppgangskonjunktur**
- vekst i BNP < vekst i trend-BNP = **nedgangskonjunktur**

2 sentrale forklaringer til konjunkturer og vekst

- Mulig svar: variasjonen i BNP-veksten er knyttet til variasjon i tilbudssiden
Dvs. de samme faktorene som forklarer den langsiktige veksten i BNP, dvs. variasjon i tilgangen på realkapital eller arbeidskraft, eller variasjon i det teknologiske og organisatoriske nivået i økonomien.
- Et annet mulig svar: er at variasjonen er knyttet til etterspørselssiden i økonomien
Hvis samlet etterspørsel i økonomien er lav, kan ikke bedriftene få solgt alt de kan produsere.
Dermed kan BNP reduseres, ikke fordi bedriftene ikke kan produsere like mye som før, men fordi bedriftene velger å redusere sin produksjon fordi de ikke får solgt så mye som de ønsker.

Konjunkturer, fortsetter

Konjunkturer, fortsetter

Et viktig argument for at etterspørselssiden har stor betydning er den sterke tendensen til at arbeidsledigheten følger konjunktursvingningene

Konjunkturer og utnyttelse av produksjonsressursene

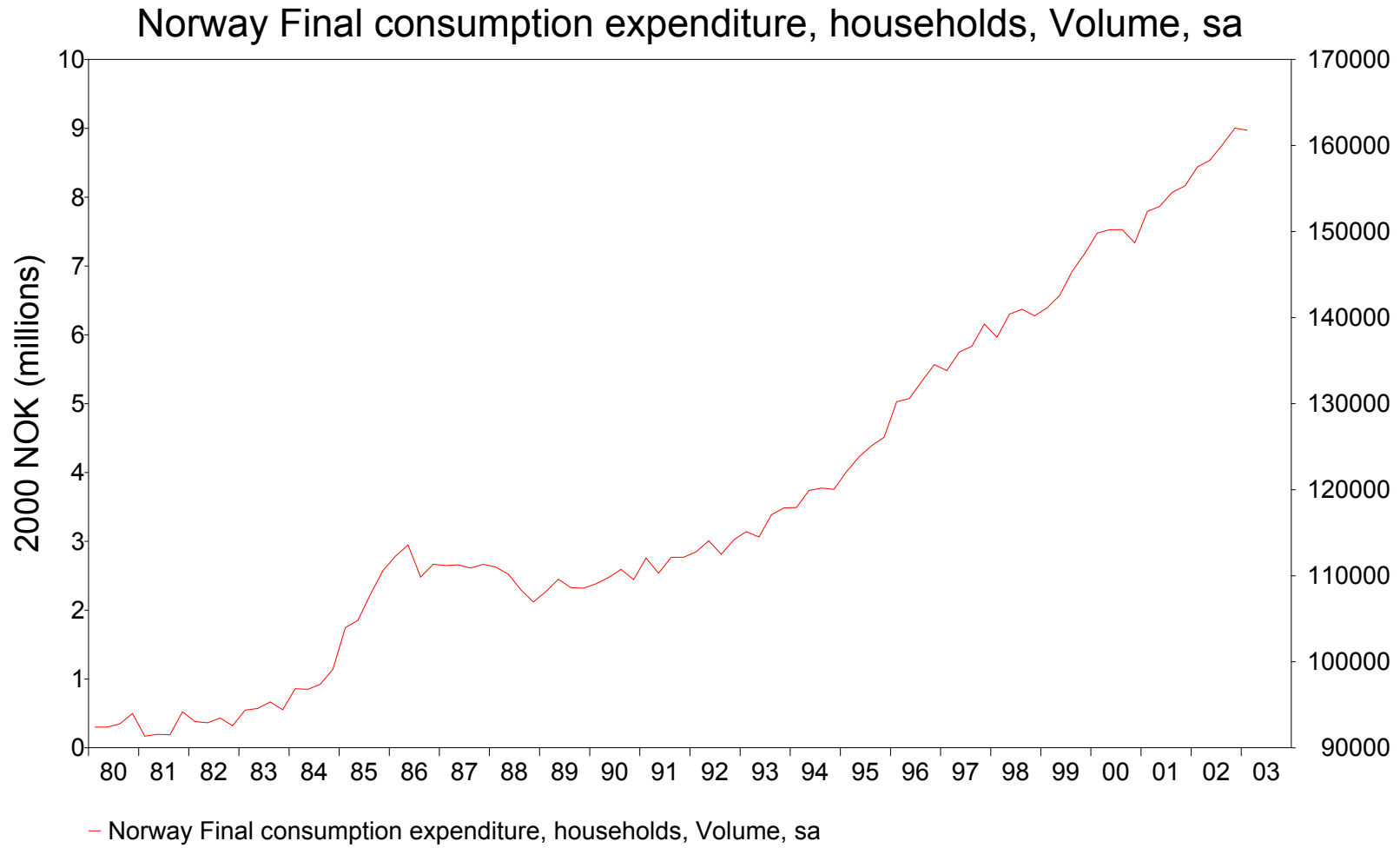
Lav ressursutnyttelse og høy
arbeidsledighet i lavkonjunkturer.

→ Høy arbeidsledighet fører vanligvis til
lav og fallende lønns- og prisvekst.

Høy ressursutnyttelse og lav arbeidsledighet
i høykonjunkturer.

→ Lav arbeidsledighet fører vanligvis til
høy og stigende lønns- og prisvekst.

Utvikling i konsum

Utvikling i investeringer

Norway Gross fixed capital formation, mainland Norway, Vol, sa

Konjunktursvingninger og økonomisk politikk

- Hva kan forklare konjunktursvingninger?
- Kan økonomisk politikk motvirke nedgangskonjunkturer?
- I så tilfelle hvordan?
- Og bør man i det hele tatt bruke økonomisk politikk?

Konjunktursvingninger og økonomisk politikk, fortsetter

- Finanspolitikk – bruk av skatter og utgifter på statsbudsjettet til å påvirke aktivitetsnivået i økonomien
- Pengepolitikk – sentralbankens bruk av rente (evt også pengemengde og valutaintervensjoner) for å påvirke økonomien

Stabiliseringspolitikk

- En fellesbetegnelse på økonomisk politikk
- Har til formål å redusere konjunktursvingningene (først og fremst forhindre periodene med høy ledighet)

Konjunkturteori

Tre hovedretninger

- Keynesiansk/ny-keynesiansk teori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i samlet etterspørsel
→ lavkonjunkturer innebærer ressursløsing
→ stabiliseringspolitikk kan brukes til å redusere konjunktursvingningene
- Monetaristisk teori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i samlet etterspørsel
→ lavkonjunkturer innebærer ressursløsing
→ men stabiliseringspolitikk kan **ikke** brukes til å redusere konjunktursvingningene

På 1960-tallet var det skarp debatt mellom keynesianere og monetarister om fordeler og ulemper med stabiliseringspolitikk. Monetaristisk teori er nå ikke aktuell som forskningsretning.

- Realkonjunkturteori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i tilbudssiden og er markedets optimale tilpasning til "sjokk"
→ stabiliseringspolitikk er unødvendig og derfor uønsket

Ulike tidsperspektiv

- kort sikt   0 – 3 år   Konjunkturer, stabiliseringspolitikk
- mellomlang sikt   5 – 10 år
- lang sikt   10–50 år   økonomisk vekst, ikke stabiliseringspolitikk

Forelesningsplan

http://folk.uio.no/rnymoen/ECON1310_v08_index.html